

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.

ANATOMIE SLOVNÍKU

Michaela Lišková

PRAHA FF UK 29. 11. 2022

STRUKTURA PŘEDNÁŠKY

1. Ústav pro jazyk český AV ČR

- vznik, zaměření, popularizační činnost

2. Akademický slovník současné češtiny

- výslovnost
- heslář
- výklad významu, sémantická struktura
- stylistická příznakovost
- exemplifikace
- externí poznámka
- snaha o jednotnost ASSČ a IJP: případ *booster*

3. Neomat, Čeština 2.0

4. Diskuse

1. ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR

Kdy a jak vznikl ÚJČ?

1. Roku 1911 jako Kancelář Slovníku jazyka českého.
2. Roku 1922 jako Badatelna českých nářečí.
3. Roku 1933 jako Agentura etymologických dat.
4. Roku 1944 jako Kabinet studia jazyků.

1. ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR

Kdy a jak vznikl ÚJČ?

1. Roku 1911 jako Kancelář Slovníku jazyka českého.
2. Roku 1922 jako Badatelna českých nářečí.
3. Roku 1933 jako Agentura etymologických dat.
4. Roku 1944 jako Kabinet studia jazyků.

seminář m.
ohromný seminář

(jesuité) poukázali v plné míře jeho (Ludvíka II.)
milosti, založivše na místě, kde stály 24 domy
i se zahradami a dva kostely, ohromný seminář

1872 Světlo. Zvon. král. 5. 24.

<https://psjc.ujc.cas.cz/>

seminář m
- povrchnosti : o nynější škole.

T ak prý se stává škola vlastně seminářem povrchnosti
a nesolidnosti, slabochů vůle a desertérů životního
zápasu.

1930 Lid. nov 47 616 8/XII 2 A
Prófa

seminář f.
biskupská.

Dotčený duchovník biskupské semináře, Hynek Kristianowič,
muž horlivě o zvelebení ~~křesťanské~~ literatury vlastenské pečou-
gící, a již ode mnoha let překládáním písma svatého do gazy-
ka materského se zanásegící, přichystal do tisku novou gram-
matiku chorwatskou,

1884 ČCM. 8. 115. 15
Šafařík, Literární zprávy.

seminář m.
horolezecký -

Horolezecký seminář

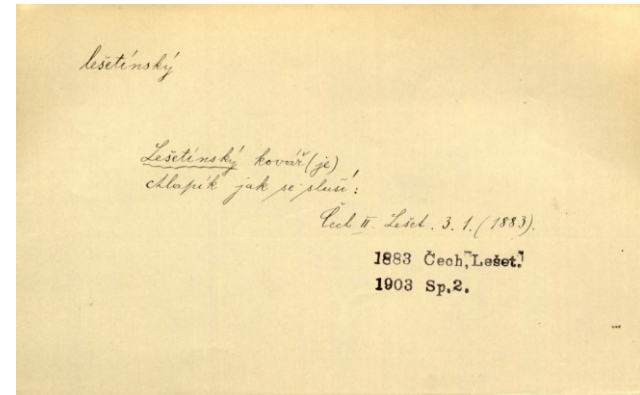
Jest název přednášek, které pořádá KČT,
odbor Praha XV., pro své členy-horolezce
v pravidelných pátečních schůzkách, pořá-
daných v kavárně „Louvre“ na Národní tř.

1941 Nář. p. č. 29,
10 d

NOVOČESKÝ LEXIKÁLNÍ ARCHIV

A. Úplná (totální) excepce

- díla význačných autorů: Čelakovský, Mácha, Erben, Němcová, Hálek, Neruda, Čech, Rais, Vrchlický, Jirásek ad.
- vypsáno každé slovo ve všech významových odstínech
  - úplně všechna slova – jen na zkoušku u Čechova Lešetínského kováře a Máchova Máje
- vypsána celá kniha i s předmluvou, úvodem, titulním listem, věnováním, poznámka

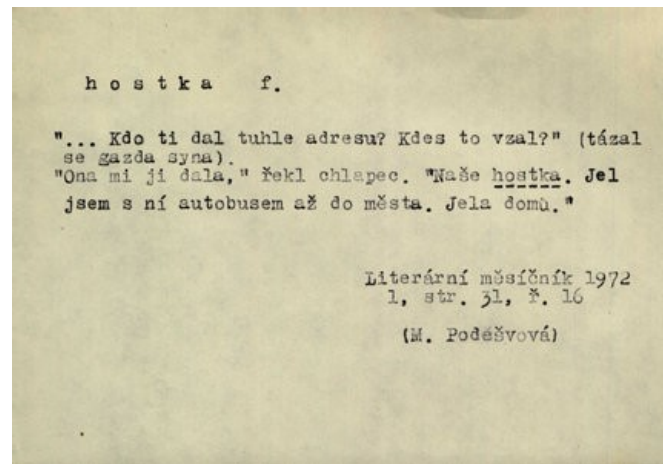
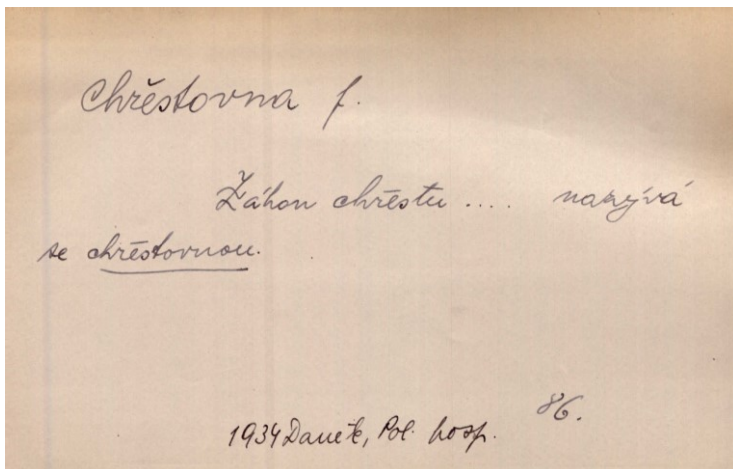
EXCERPCE

B. Částečná excerpce

- pomíjela se běžná slovní zásoba (podle seznamu) a vypisovala se řidší slova, významy a vazby

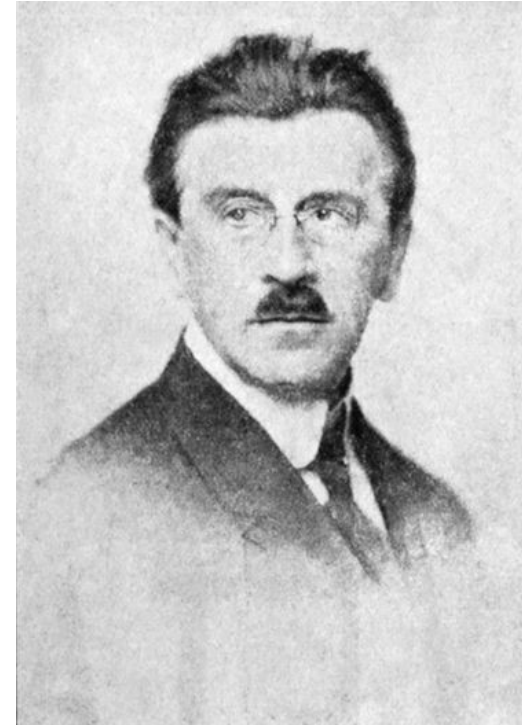
C. Paběrkování

- pouze jazykové zvláštnosti

TEORIE DOBRÉHO AUTORA

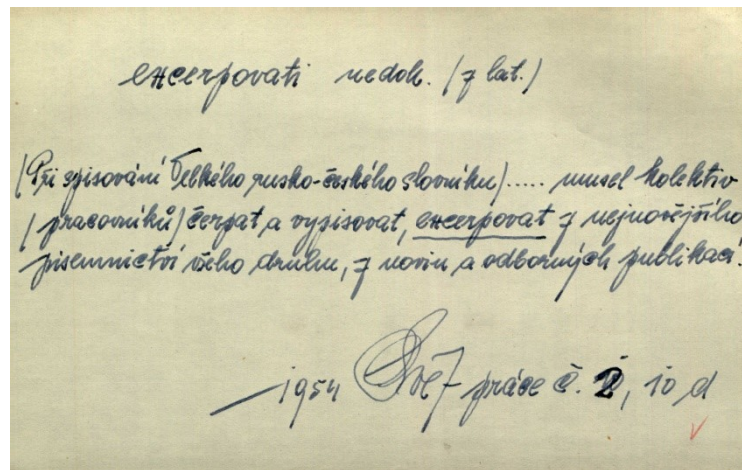
- **Václav Ertl** (1875–1929)
- ředitel Kanceláře SJČ (1919–1929)
- prosazoval představu, že soudobý spisovný jazyk by měl být odrazem jazyka kvalitních spisovatelů
- v tomto duchu řízena excerpcce
- z klasiků české literatury vypisována všechna díla, od méně významných autorů 10–15 knih

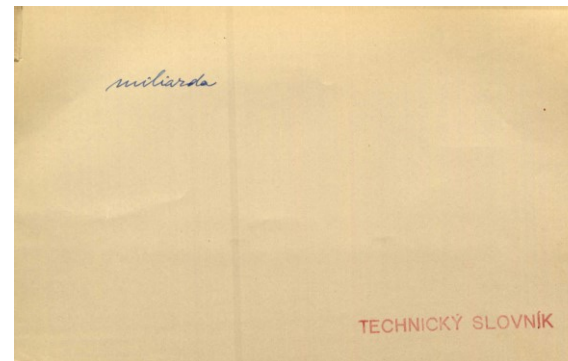
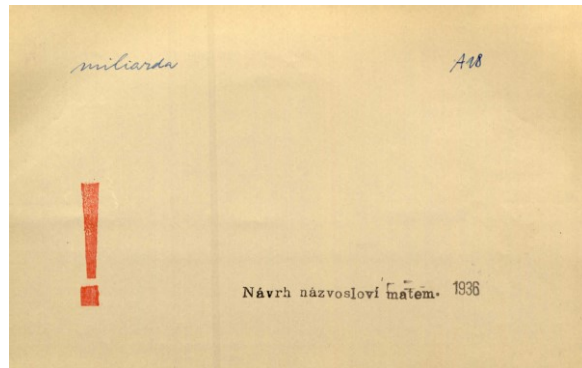
EXCERPTOŘI

- především externisté: SŠ učitelé, VŠ studenti, oboroví odborníci (z Matice české, Jednoty hudebních stavů, Jednoty českých matematiků a fyziků ap.)
- stálý počet: 90–120 osob z Čech, Moravy, Slezska i Slovenska
- jeden excerptor vypsal cca 5.000–30.000 lístků
- za jeden lístek odměna 3–6 haléřů
- lístky zpočátku kontrolovány výběrově,
od roku 1912 revidováno každé excerptum

EXCERPTA V ŘEČI ČÍSEL

- když se v roce 1935 začalo s vydáváním PSJČ (28 let od zahájení příprav), obsahoval archiv 5,5 milionu lístků
- pro slovník využito 3,5 milionu lístků
- pro srovnání: Oxfordský slovník měl při svém 1. vydání v roce 1933 základnu 5 milionů lístků
- 2007 dokončeno skenování: 8 696 850 excerpt
- dnes k dispozici miliardové korpusy, pouze doplňkově databáze Neomat

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR – ODDĚLENÍ

- Dialektologické oddělení
- Etymologické oddělení
- Oddělení gramatiky
- Oddělení jazykové kultury
- Oddělení onomastiky
- Oddělení současné lexikologie a lexikografie
- Oddělení stylistiky a sociolingvistiky
- Oddělení vývoje jazyka
- Kabinet studia jazyků

POPULARIZAČNÍ ČINNOST – MÉDIA

Jak to proboha mluvíš?

Více anglicismů, vulgarismů i zkratk – to je mluva dnešních teenagerů. Co všechno ovlivňuje jejich jazyk?

Mluví tak, jak žije rychle, spontánně, v blízkosti vstříplného angličtiny a žarotkových sociálních sítí

Expedice za proměny češtiny

1. říjen 2022 | Expedice

Expedice za proměny češtiny

30.58

Ze slovníku náctiletých

(Výňatek ze spolupráce s teenagery. Ať už ale mají samé děti, problém vyřeší přehled výrazů vtipných výrazů českými slovy)

cringe zvláštní, směšný, křivý, trapný
slay když se ti něco povedlo (používáno především v gay komunitě)
cool hezky (moderní)
lejit pomlouvat
dropnout něco přestat něco dělat
flexit vytahovat se, břísknout se
case ruzně
kilnout něco něco se hodně povedlo
random náhodný
chillout relaxovat
likovat něco se (má) líbí
crush (mít na někoho crush) zamilovat se do někoho
feit trávit čas většinou

Použitím vulgarí si děti mohou vymezovat teritorium, pokoušet

ŠÁNKA VLASÁKOVÁ

Ten cool typěk fakt slušně flexil. Proč ho tak hejtní, kámo? WTF? To je ale cringe. What the fuck opt? Ze mami? Takhle se dnes teenagři bítobí havi. Jejich jazyk se výrazně liší od toho, který používají starší generace – obsahuje více anglicismů, vulgarismů a využívá populární zkratky. Rodiče a přitom tak často vůbec nechápou, o čem že to jejich ratolesti mluví, a se zoufalým otazníkem v očích žádají překlad. „Jazyk teenagerů je dnes ovlivněn YouTube, blogy a sociálními sítěmi, ale přesto neztrácí svou hravost, snahu o autentičnost i modernost, která je plná pro všechny generace.“ vysvětluje jazykovědkyně Jana Georgiová z Ústavu pro jazyk český.

Děti TikToku a Instagramu
Co se týká osvojení jazyka, nej-

ovně obchodní schůzka nebo soudní síň, zatím neprobíhají mini jazykové výhledy a dodává: „Roll hraje také to, že už nedochází k tak přísným kázeňským postihům, jako jsme to vidali ve fitness pro pamětníky. Zároveň ale i řada dříve přísně hodnocených slov už dnes vnímáme jinak, například slovo sgru bylo kdysi považováno za urážku, výrazy jako *lbtb*, *debtln* se už v současných slovnících hodnotí jako kokokviáš a expresivní, nikoli jako zlobič. Oproti tomu dnes mladí vědomě projevují poměrně vysokou citlivost k sociální spravedlivosti, a čím se více například anglicismus *brf* work neboli *probuzení, snimání*.“ Oudně ale vidí i pozitivní vliv sociálních médií na děti. Vlastní tvorba psaných a video příspěvků může dospívající vést ke zvýšené péči o jazykový projev, kanály na sociálních sítích jsou pro ně často navíc i vzdělávací, takže lze pozorovat i narůstající zájem o jazykové či copywriterské rady.

teenagerů měli zasahovat učitelé. Do jaké míry by měli korigovat jejich vyjadřování v průběhu hodiny či o přestávkách? Je úkolem pedagoga jen učít, nebo také vychovávat? Někteří učitelé jsou toho názoru, že výchova patří pouze do rukou rodičů, jiní jsou na prvním stupni. Psycholog Jan Kulhánek navrhuje jedno z možných řešení, jak jazyk vstát a na prvním stupni. Velice oblíbená je u nich hláška, kterou používají většinou úplně nesmyslně, například slovo *sgru* bylo kdysi považováno za urážku, výrazy jako *lbtb*, *debtln* se už v současných slovnících hodnotí jako kokokviáš a expresivní, nikoli jako zlobič. Oproti tomu dnes mladí vědomě projevují poměrně vysokou citlivost k sociální spravedlivosti, a čím se více například anglicismus *brf* work neboli *probuzení, snimání*.“ Oudně ale vidí i pozitivní vliv sociálních médií na děti. Vlastní tvorba psaných a video příspěvků může dospívající vést ke zvýšené péči o jazykový projev, kanály na sociálních sítích jsou pro ně často navíc i vzdělávací, takže lze pozorovat i narůstající zájem o jazykové či copywriterské rady.

můžeme zaslechnout nejen v dopravních prostředcích, kde či u nákupním centru, ale také ve třídách a na školních chodbách. „Během vyučování se většina žáků krotí, ale o přestávkách stylují sami sebe, nebo takové klasiky jako *profi*, *zvrst*.“ Bohužel i na prvním stupni. Velice oblíbená je u nich hláška, kterou používají většinou úplně nesmyslně, například slovo *sgru* bylo kdysi považováno za urážku, výrazy jako *lbtb*, *debtln* se už v současných slovnících hodnotí jako kokokviáš a expresivní, nikoli jako zlobič. Oproti tomu dnes mladí vědomě projevují poměrně vysokou citlivost k sociální spravedlivosti, a čím se více například anglicismus *brf* work neboli *probuzení, snimání*.“ Oudně ale vidí i pozitivní vliv sociálních médií na děti. Vlastní tvorba psaných a video příspěvků může dospívající vést ke zvýšené péči o jazykový projev, kanály na sociálních sítích jsou pro ně často navíc i vzdělávací, takže lze pozorovat i narůstající zájem o jazykové či copywriterské rady.

Premium

Tak papoušek. Jak správně zdravít a proč se začalo říkat čau nebo nazdar

Fotogalerie +3

Scarlett Wilková
18. listopadu 2022 13:00

Čusík, čauzr, zdárek párek. Nedivte se, pokud uslyšíte takový pozdrav. Ale bude to spíše výjimečná situace. Zatímco češtinu každý den obohacují stále nové výrazy, co se týká zdravíení, mome tvořívatí teť nejjsme.

V listopadu se slaví světový den pozdravů. Ano, i takový svátek existuje. Pozdrav si pozornost zaslouží, hodně totiž vypovídá o tom, jaké máme zájmy, k jaké komunitě patříme i v jaké době žijeme.

Pozdrav „čau“ zažil boom poté, co se v Československu koncem padesátých let promítal

POPULARIZAČNÍ ČINNOST – PŘEDNÁŠKY

- Česká centra / Czech centres (<https://www.czechcentres.cz/projekty/online-prednasky-o-cestine>)
- online od 5/2020

ČESKÁ CENTRA
CZECH CENTRES

**KAROŠKA,
KORONÁPAD,
ROUŠKOMAT**

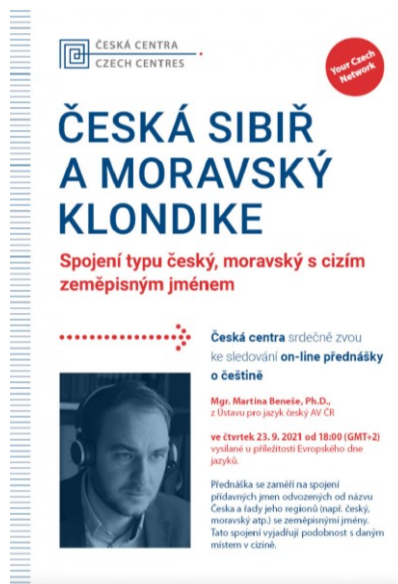
aneb **Pružná stabilita ve slovní zásobě češtiny**

Česká centra srdečně zvou ke sledování on-line přednášky o češtině

Mgr. Michaely Liškové, Ph.D.
z Ústavu pro jazyk český AV ČR

ve **čtvrtek 14. 5. 2020 od 18:00 českého času**

Přednáška se bude věnovat soudobým proměnám slovní zásoby češtiny zejména v současné pandemické situaci, kdy je nesporný zejména prudký nárůst tzv. koronaslav. Její součástí bude neologický kvíz a závěrečná diskuse.

ČESKÁ CENTRA
CZECH CENTRES

**ČESKÁ SIBIŘ
A MORAVSKÝ
KLONDIKE**

Spojení typu český, moravský s cizím zeměpisným jménem

Česká centra srdečně zvou ke sledování on-line přednášky o češtině

Mgr. Martina Beneš, Ph.D.
z Ústavu pro jazyk český AV ČR

ve **čtvrtek 23. 9. 2021 od 18:00 (GMT+2)** vysílání u příležitosti Evropského dne jazyků.

Přednáška se zaměří na spojení přídavných jmen odvozených od názvu Česka a řady jeho regionů např. český, moravský atp. z zeměpisným jménem. Tato spojení vyjadřují podobnost s daným místem v zíně.

ČESKÁ CENTRA
CZECH CENTRES

**REDOKOJO
KOLAJDO**

aneb nářečí českého jazyka ve 21. století

Česká centra srdečně zvou ke sledování on-line přednášky o češtině

Mgr. Marty Šimečkové, Ph.D.
z Ústavu pro jazyk český AV ČR

ve **čtvrtek 27. 1. 2022 od 18:00 (GMT+1)**

Přednáška se zabývá současným stavem teritoriálních dialektů se zvláštním zřetelům k centrální středomoravské podskupině tzv. hasáčtině. Představí proměny nářečí z funkční perspektivy – od prostředí u každodenní mluvené komunikace přes jazyk literární až po prostředek reklamní kampaně. V závěru přednášky proběhne krátké dotazníkové setření.

ČESKÁ CENTRA
CZECH CENTRES

POLIB MI...!

Několik poznámek k lexikografickému zpracování vulgarismů

Česká centra srdečně zvou ke sledování on-line přednášky o češtině

Mgr. Martina Semelika, Ph.D.
z Ústavu pro jazyk český AV ČR

ve **čtvrtek 29. 4. 2021 od 18:00 (GMT+2)**

V přednášce si vezmeme něco k tématu zpracování vulgarismů v současných slovnících, i když to na první pohled úplně tak nemusí vypadat, lexikografické pojetí vulgarismů je ve skutečnosti velmi seriózním tématem. K čemu se – ať už přímo či nepřímou – dotýká celá řada zásadních slovníkových otázek, např. Páří vulgarismy do slovníků? Co to vlastně slovník je? Jak vybrat vhodný příklad pro užití vulgarismu do slovníku?

(POPULARIZAČNÍ) KNIHY 2018, 2018, 2019, 2022

ONDŘEJ DUFEK • KLÁRA DVOŘÁKOVÁ • MARTIN BENĚŠ • HANA MŽOURKOVÁ
BARBORA MARTINKOVIČOVÁ • KAMILA SMEJKALOVÁ • VERONIKA ŠTĚPÁNOVÁ

JAZYKOVÁ PORADNA,
DOBRÝ DEN
O ČEŠTINĚ A JEJÍCH UŽIVATELÍCH

2. AKADEMICKÝ SLOVNÍK SOUČASNÉ ČEŠTINY

- od roku 2012 – příprava koncepce, první hesla
  - *Bujný oř je mluva naše, slovník táhne se jak kaše.* Josef Filipec
- zveřejněna hesla s náslovím **a-** (2017) až **e-** (2022)
- výběrově další hesla:
  - oblast slovní zásoby spojená s koronavirovou pandemií (*rouška, smrtnost, virus*)
  - slovo *robot* k jeho 100letému výročí ad.
- slovníkcestiny.cz

O slovníku

Autoři

Návod k použití

Zkratky a značky

Hledat ve slovníku

Filtrovat podle kategorií

Heslo

 slova a části slov sousloví a frazémy[Zveřejněná hesla](#)

A B C Ď E

[další hesla covid-19](#)Nová slova
v češtiněProzkoumejte doklady
v databázi Neomat:**žvejkavost****detoxikační****exabajt****frappuccino****gastropsycholog****gore****klouznout****mikrotransakce****prokontinentální****zenitista**

Heslo z našeho slovníku

virolog

[virolok], 2. j. [virologa]

(2. j. -oga, 3., 6. j. -ogoví, -ogu, 5. j. -ogu, 1. mn. -ogové, 6. mn. -ozích)

podstatné jméno rodu mužského životného

odborník ve virologii:*Virolog se svým týmem testuje protivirovou aktivitu látek.**Virologové se obávají přeměny viru do podoby přenosné z člověka na člověka.*▶ **viroložka**

[viroložka], 2. mn. [viroložek]

Kategorie: Slovníkové hesla

Nenašli jste,
co jste hledali?Zkuste další slovníky
a příručky:**IJP**Internetová jazyková
příručka**SSJČ**Slovník spisovného jazyka
českého**PSJČ**Příruční slovník jazyka
českého a Kartotéka
lexikálního archivu**Afixy**Slovník afixů užívaných
v češtině

DŘÍVĚJŠÍ VERZE

Akademický slovník současné češtiny

[Úvod](#) [Autoři](#) [Předmluva](#) [Zásady zpracování](#) [Zkratky a značky](#) [Rychlé vyhledávání](#) [Pokročilé vyhledávání](#) [Kontakty](#)

Hledej ve slovníku

Hledat v
 hesláři celém odstavci

Vyhledat slovo:

A
|< < 1 2 3 ... 133 134 135 **136** 137 >>|

azbukový
ázerbájdžánský
ázerbájdžánský
ázerbájdžánština
azimut

azytlák -áku (6. j. -áku, 6. mn. -ácích, -ákách) podst. jm. m. než. kolokv.

dům určený těm, kteří jsou v hmotné nouzi, ztratili možnost vlastního bydlení ap., azylový dům

azytlák je plný

Žiju v azytlácích už pět let a ráda bych šla s dětmi do bytu, ale jsou strašně drahé. [MFD 2008]

Slovník spisovného jazyka českého (1960–1971)

[Exportovat heslo do PDF](#)

ZCELA NOVĚ: NAHRÁVKY VÝSLOVNOSTI

 Akademický slovník současné češtiny Ústav pro jazyk český
Akademie věd České republiky

O slovníku   Autoři   Návod k použití   Zkratky a značky

Hledat ve slovníku

Filtrovat podle kategorií

- cen
- cena
- ceníček
- ceník

120 +

slova a části slov
 souloví a frazémy

Zveřejněná hesla
A B C Ď E
další hesla covid-19

---

cenovka

[cenofka], 2. mn. [cenovek]

(2. j. -vky, 2. mn. -vek)

podstatné jméno rodu ženského

štítek, visačka s cenou zboží (často i s dalšími údaji):

*papírové / elektronické cenovky
regálová cenovka
cenovka s popisem a čárovým kódem
lepít cenovky na zboží
označit výrobek cenovkou*

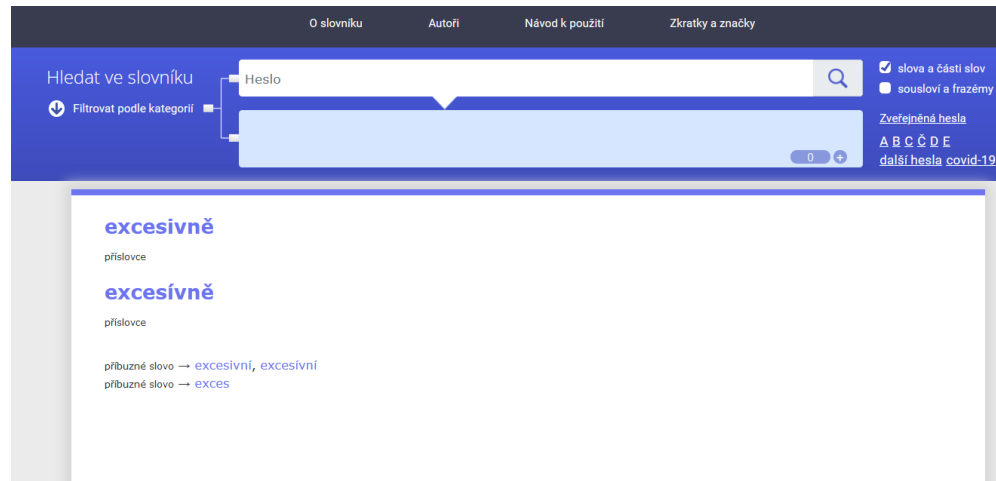

CHARAKTERISTIKA ASSČ I

- všeobecný výkladový slovník
- pouze elektronická podoba
- rozsah 120–150 tisíc hesel
  - společenský požadavek: co nejdřív dojít na konec abecedy (další využití slovníku)
  - zpracování ve fázích – nejprve frekvenční špička slovní zásoby (50 tisíc hesel)
- současná slovní zásoba, nejen spisovná
  - od roku 1945 dále, zhruba 3 generace mluvčích
- materiálové východisko: především psané texty
  - elektronické korpusy češtiny, databáze mediálních textů, internet
  - slovník založený na korpusu, ne řízený korpusem!

CHARAKTERISTIKA ASSČ II

- zacílení na rodilého mluvčího, primárně ne na studenty češtiny
  - příbuzná slova

- pro psaní slovníku speciální software
  - snadné průřezové kontroly, historie redakčních změn, online přístup (viz dále)

CO SE VEJDE DO SLOVNÍKU?

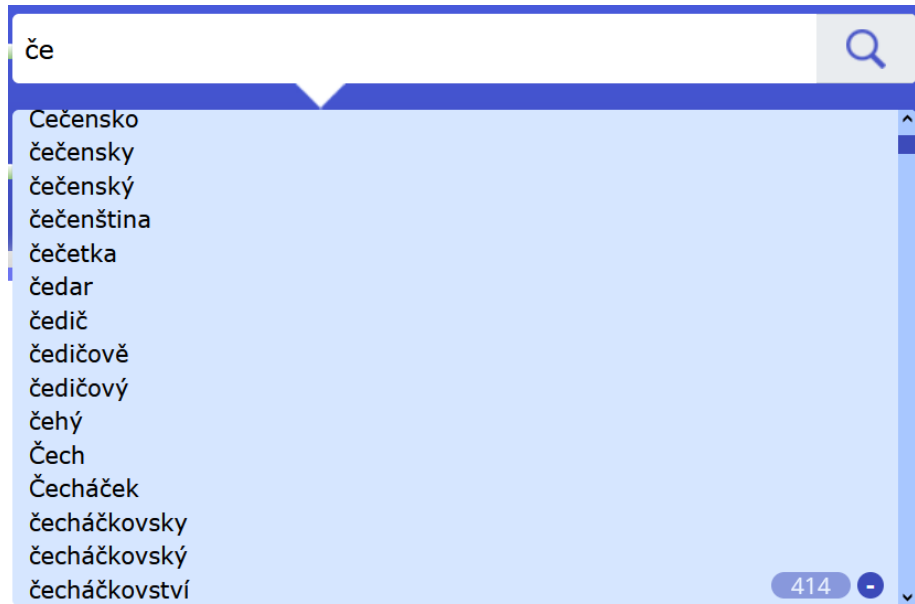
- Mohou se do výkladového slovníku vejít všechna slova živého jazyka?
  - Když slovo není ve slovníku, neznamena to, že neexistuje.
- rozsah slovníků × rozsah slovní zásoby

Slovník	Počet hesel
Příruční slovník jazyka českého	250 tisíc
Slovník spisovného jazyka českého	180 tisíc
Slovník spisovné češtiny	60 tisíc
Akademický slovník současné češtiny	120–150 tisíc

HESLÁŘ ASSČ

- *Slovník je celý vesmír v abecedním pořádku.*

Anatole France (1844–1924)

HESLÁŘ ASSČ

- Co rozhoduje o výběru slov do hesláře?
  - jazykový materiál
  - statistické analýzy ve vyvážených korpusech ČNK FF UK
  - frekventované, celospolečenské užívání slov
  - tj. omezeně zařazovány:
    - termíny
    - regionalismy
    - slangismy, profesionalismy
    - básnická slova
    - neologismy

ZAŘAZOVÁNÍ VÝRAZŮ DO SLOVNÍKU – POLITICKÁ KOREKTNOST?

barevný II

[barevní:]

(2. j. -ného)

podstatné jméno rodu mužského životného často mn.

často hanl.

(z hlediska bělochů)

člověk s jinou než bílou barvou pleti, zprav. o černoších v USA:

V jejich čtvrti žije hodně barevných.

Barevným bylo povoleno používat pláž pro bílé pouze do setmění.

◇ **makat / dřít jak(o) barevnej / barevný** kolokv. expr.

dělat něco usilovně, vysilujícím způsobem • pracovat velmi těžce:

Maminka musela dřít jako barevná, aby nás se sestrou uživila.

Abych měl formu, dřu jako barevnej.

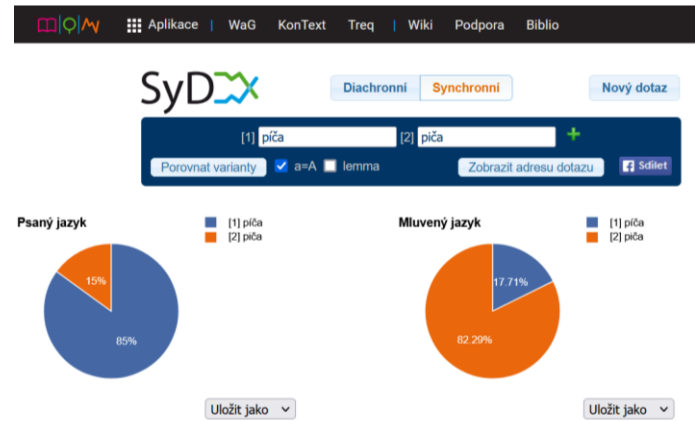
Vstává ve čtyři ráno, aby všechno stihnul, maká jako barevnej.

PATŘÍ DO SLOVNÍKU VULGARISMY? I

- vědecký přístup není v souladu s (auto)cenzurou
- slovníková koncepce by se měla odvíjet od potřeb předpokládaného uživatele lexikonu
- nejen současní čeští spisovatelé, redaktori, korektori beletrie, časopisů nebo filmových titulků si potřebují ověřit pravopis či význam tabuových slov – jejich forma bývá značně rozkolísaná, srov.

- *buzík/buzik*
- *čurák/čůrák/čůrák; čůza/čůza*
- *piča/piča*

PATŘÍ VULGARISMY DO SLOVNÍKU? II

- stylistická platnost slova se v čase proměňuje, někdy až překvapivou rychlostí
- Slovník spisovného jazyka českého (1960–1971) hodnotí jako vulgarismy slova:
  - *bejvák*, vulg.
  - *ségra*, vulg.
  - *sranda*, ob. expr., vulg.
- zejména mladší mluvčí to tak jistě nepocítují
- u překladových slovníků jsou stěžejní živé překladové ekvivalenty
  - Např. jak co nejadekvátněji přeložit německé *ficken* do češtiny?
- lexikografické podání vulgarismů je seriózním akademickým tématem, i když to tak na první pohled nemusí vypadat

VÝKLAD VÝZNAMU

- F. Čermák (Manuál lexikografie, 1995, s. 114): *Slovník je přítel, a ne učeně odpudivý povýšenec... Musí vycházet vstříc.*
- výklad má být „laický“, srozumitelný pro běžného uživatele
- převádí se méně známá informace na známou (nelze zcela dodržet u termínů, hrozí banalizace)
- v definicích nemá nic chybět ani přebývat
- ne definice kruhem
- jazyk definic průzračný, elegantní

ŽLUTÁ BARVA

- **PSJČ**: mající barvu **síry**, květů pampelišky, **blatouchu**, **ohnice** a pod.
- **SSJČ**: mající barvu jako **síra**, květy pampelišky, **blatouchu** ap.
- **SSČ**: mající barvu jako **žloutek**, jako květ pampelišky, jako **síra**
- **SSoučČ**: který má barvu žloutku, květu pampelišky, **síry**
- **ASSČ**: mající barvu žloutku, květu pampelišky, **zralého citronu** ap.

VÝZNAMOVÁ ADEKVÁTNOST

- Heslo ***balič***

Redakční modul

Nová korektura na poli *výklad významu*
Aktuální hodnota: muž, který často, rád někoho svádí, získává k milostným vztahům, svůdník
Návrh:

B *I* Velikost písma ▾ ... <>

muž, který často, rád někoho svádí, získává k milostným vztahům, svůdník

Ukaž seznam editorů pro zacílení korektury

Poznámka:

Odeslat editorům Aplikuj korekturu

Ukaž historii korektur

Historie korektur

muž, který často, s oblibou balí 6 (namlouvá si) ženy, svůdník
muž, který si často, s oblibou namlouvá **ženy** svůdník
Zadal(a): [04.06.2018]
→ Aplikováno korektorem [04.06.2018]

muž, který si často, s oblibou namlouvá ženy, svůdník
muž, který často, rád **někoho** svádí, získává k milostným vztahům, svůdník Zadal(a): [16.01.2019]
→ Aplikováno korektorem [16.01.2019]

Skrýt historii

SÉMANTICKÁ STRUKTURA

- Kolik významů má sloveso **být**?
- lumpers X splitters
- neexistuje jen jedno dobré řešení, ale v jednom slovníku stejná míra detailnosti / zjednodušení

být

[bit]

(1. j. jsem, 2. j. jsi, 3. j. je, záp. není, 1. mn. jsme, 2. mn. jste, 3. mn. jsou, rozk. buď, bud. budu, čin. byl, podst. jm. byti) sloveso nedokonavé

1. (kdo, co || ~; kde)

trvat, vyskytovat se v prostoru a čase

syn. existovat:

na světě je spousta krásných věcí

dříve nebylo tolik aut

takové slovo není

Je na Marsu život?

strašidla jsou jen v pohádkách

jsou lidé, kteří nemají smysl pro humor

Descartes řekl: myslím, tedy jsem

Byl jednou jeden král..., Žili, byli..., Bylo nebylo... úvodní formule v pohádkách

□ **nebýt toho**

□ **nebýt někoho / něčeho**

pokud by nenastala určitá skutečnost (něco by se uskutečnilo):

nebýt toho, že informace vynesli hackeři, zůstalo by všechno tajemstvím

nebýt války, mohla z ní být klavírní virtuoska

nebýt maminky, vědec bych to nezvládl

2. (kdo, co || kde)

nacházet se na určitém místě:

postel je u zdi

Kde je vypínač?

matka byla v kuchyni

večer budu doma

šanoný jsou na polici

Arktida je na severu

silnice není na mapě

Zlín je blízko hranic se Slovenskem

okna jsou na jih vedou

„Kde jsi?“ – „V práci.“

3. (co || kdy) (~ || kdy)

trvat, uskutečňovat se v určitém čase:

dnes je úterý

brzy bude jaro

Kdy je Kateřiny? má svátek

konečně už jsou prázdniny

ordinační doba je od 13 do 18 hodin

v roce 2002 byly povodně

začátek majálesu bude v poledne

tréninků není v nátek

21.

jako sloveso s oslabeným významem tvoří součást slovního spojení, jehož význam je vyjádřen druhým členem spojení:

být v souladu shodovat se

být v rozporu nesouhlasit, rozcházet se

být na škodu škodit

být na odchodu odcházet

být na omylu mýlit se

být na vině zapříčínovat

být na obtíž obtěžovat

být na překážku překážet

být v rozpacích, na rozpacích rozpakovat se

být na pochybách pochybovat

být na vzestupu stoupat, polepšovat si

22.

jako pomocné sloveso

• **ve spojení s tvary minulého přičestí tvoří složené tvary minulého času:**

řekla jsem jí všechno

Nášli jste to dobře?

„Co říkal?“ zzeptal jsem se

spaly jsme ve stanu

Nezapomněl sis umýt ruce?

bylas pryč strašně dlouho

• **ve spojení s trpným přičestím tvoří složené tvary trpného rodu:**

byl zvolen poslancem

poslední význam je uveden se otazníkem

oběd je připraven

zpráva není určena vám

Budte vítáni, přátelé!

jsm přesvědčena, že společně najdeme řešení

• (1. j. bych, 2. j. bys, 3. j. by, 1. mn. bychom, 2. mn. byste) **ve spojení s minulým přičestím tvoří složené tvary podmiňovacího způsobu:**

rád bych to věděl

vsadila bych si na jeho výhru

mohl byste mi to říct

chtělo by to další výzkum

děti by takovou dálku neušly

je to důležitější, než bychom si mysleli

• **ve spojení s infinitivem tvoří složené tvary budoucího času zprav. nedokonavých sloves:**

budou mít holčičku

Co budeš dělat?

s tím člověkem už pracovat nebudu

webová stránka bude sloužit všem

budeme bojovat společně

CHYBY JSOU V KAŽDÉM SLOVNÍKU

kecat *ned.* (přech. přít. -aje) ☰▼ (ob. expr.)

1. **zbytečně, hloupě mluvit; tlachat, žvanit**

kecat nesmysly

Někdo z party kecal. = prozradil to

kecat (komu) do života

* kecat jak Palackej = hodně mluvit

* kecat z hladu = být velmi hladový

2. **nemluvit pravdu**

Určitě mi kecá.

No nekecej! (při vyjádření podivu)

kecat polévku/omáčku/kečup po ubruse

kecání -í s ☰▼

(ob. expr.) Místo kecání nesmyslů si uklid' pokoj!

kecání do politiky

VÝKLAD + PŘÍKLAD I

nabíječ ~e m ▣▼

1. **živ.** (1. mn. ~i) (dř.) (voj.) **člen obsluhy děla nebo kulometu, který zbraň nabíjí**
nabíječ děla/kulometu
Má nového nabíječe.
2. **než.** (1. mn. ~e) **elektrické zařízení k nabíjení akumulátoru**
▶ nabíječ akumulátoru;

VÝKLAD + PŘÍKLAD I

nabíječ ~e m

1. **živ.** (1. mn. ~i) (dř.) (voj.) **člen obsluhy děla nebo kulometu, který zbraň nabíjí**
nabíječ děla/kulometu
Má nového nabíječe.
2. **než.** (1. mn. ~e) **elektrické zařízení k nabíjení akumulátoru**
▶ nabíječ akumulátoru;

Vergara má nového nabíječe: Magazin People h...
extra.cz

Má nového nabíječe? Sara Sandeva se zvěčnila ...
vipbulvar.cz

Vergara má nového na...
extra.cz

Vergara má nového nabíječe: Magazin Pe...
extra.cz

Vergara má nového na...
extra.cz

Má nového nabíječe? S...
vipbulvar.cz

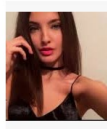
Překrásná Buranská šla s pravdou ven...
vipbulvar.cz

Pláčeme, Katy Perry už má nového nabíječe - ...
expres.cz

Tohle už je moc: 2 postavy Elišky Bučkové jde st...
vipbulvar.cz

Má nového nabíječe? Sa...
vipbulvar.cz

Omella v sířích: Partyšová zakázala Koktovi jet pr...
extra.cz

Berenika Kohoutová tam nechodí sama. Raději to...
vipbulvar.cz

Dara vyrůvala s další sexy fotkou. Jak může v...
vipbulvar.cz

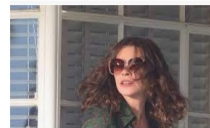
Vergara má nového nabíječe...
extra.cz

nejpřitažlivější muž - nejnovější zpráva a fotograf...
extra.cz

Nejnovější Archivy - Strana 199 z 498 - VIP Bulvár
vipbulvar.cz

Sofia Vergara - nejnovější zpráva a fotografie - eX...
extra.cz

Vlnadná Sofia Vergara: Proděl...
extra.cz

Sofia Vergara: V seriálu...
extra.cz

Nejnovější Archivy - Strana 234 z 498 - VIP Bulvár
vipbulvar.cz

People - nejnovější zpráva a fotografie - extra.cz
extra.cz

VÝKLAD + PŘÍKLAD II

nechybujte.cz
správně česky

slovník současné češtiny   slovník českých synonym   pravidla českého pravopisu

šleha 🔍

Hesla
šleha
šlehat

témata

šleha -y ž ☰▼

- (expr.) **rána; úder**
dostat šlehu do nosu
- (expr. řidč.) **zranění slovem, ostrá odpověď; odseknutí**
ironická šleha
Ten film je pořádná šleha.
šleha do žíly

VÝKLAD + PŘÍKLAD II

nechybujte.cz
správně česky

slovník současné češtiny   slovník českých synonym   pravidla českého pravopisu

šleha 🔍

Hesla
šleha
šlehat

témata

šleha -y ž ▾

- (expr.) **rána; úder**
dostat šlehu do nosu
- (expr. řidč.) **zranění slovem, ostrá odpověď; odseknutí**
ironická šleha
Ten film je pořádná šleha.
šleha do žíly

VÝKLAD + PŘÍKLAD III

nechybujte.cz
správně česky

slovník současné češtiny | slovník českých synonym | pravidla českého pravopisu | gramatika češtiny | nás

štěně   procházet abecedně

Hesla
štěně

Domácí zvířata
pes, fena, štěně, kočka, kocour, kotě, dobytek, býk, vůl, kráva, tele, kanec, prase, prasnice, sele, koza, kozel,
Více (40)

Odvozená slova

štěně -něte **s** (1., 4. mn. -ňata)

- mládě psa domácího nebo jiné psovité šelmy**
štěně dobrmana
vlčí/liščí štěňata
vrhnout štěňata
• **utahaný jako štěně** = velmi unavený
- (přen. expr.) **malé dítě, nezkušený člověk**
začátečnické štěně
Ve srovnáním s ním je to úplné štěně.
načit štěně

VÝKLAD + PŘÍKLAD III

nechybujte.cz
správně česky

slovník současné češtiny | slovník českých synonym | pravidla českého pravopisu | gramatika češtiny | nás

štěně   procházet abecedně

Hesla
štěně

Domácí zvířata
pes, fena, štěně, kočka, kocour, kotě, dobytek, býk, vůl, kráva, tele, kanec, prase, prasnice, sele, koza, kozel,
Více (40)

Odvozená slova

štěně -něte **s** (1., 4. mn. -ňata)

- mládě psa domácího nebo jiné psovité šelmy**
štěně dobrmana
vlčí/liščí štěňata
vrhnout štěňata
• **utahaný jako štěně** = velmi unavený
- (přen. expr.) **malé dítě, nezkušený člověk**
začátečnické štěně
Ve srovnáním s ním je to úplné štěně.
načit štěně

VÝKLAD + PŘÍKLAD IV

nechybujte.cz
správně česky

slovník současné češtiny   slovník českých synonym   pravidla českého pravopisu   gramatika češtiny

kysnout   🔍   procházet abecedně

Hesla
kysnout

Předpony

kysnout *ned.* (čín. -sl, *hovor.* -snul; ž. -sla; *přech. přít.* -sna; *podst.* kysnutí)

stávat se kyselým, a tím zpravidla zkaženým

Chléb ve vlhkém prostředí kysne.
Mléko v teple kysne.
kysnout doma u televize/v práci

VÝKLAD + PŘÍKLAD IV

nechybujte.cz
správně česky

slovník současné češtiny   slovník českých synonym   pravidla českého pravopisu   gramatika češtiny

kysnout   procházet abecedně

Hesla
kysnout

Předpony

kysnout *ned.* (čín. -sl, *hovor.* -snul; ž. -sla; *přech. přít.* -sna; *podst.* kysnutí)

stávat se kyselým, a tím zpravidla zkaženým

Chléb ve vlhkém prostředí kysne.
Mléko v teple kysne.

→ kysnout doma u televize/v práci

VÝKLAD + PŘÍKLAD V

hodiny

procházet
abecedně

Hesla

hodiny
hodina

Výklady

celý, ciferník, cvičení, čtvrt hodina,
čtyřicetihodinový, datumovka,
den, denní, deset, digitálka,

Více (60)

Odvozená slova

hodiny, hodina

Slovní spojení

čtvrt hodina. kilowatthodina.

hodiny -n *ž pomn.* (3. -ám; 6. -ách; 7. -ami)

přístroj k měření času

natáhnout/nařídít/postrčit hodiny
kuchyňské/nástěnné/stojací/věžní hodiny
sluneční/přesýpací/kyvadlové hodiny
atomové/vodní hodiny
parkovací/píchací hodiny
hodiny s kukačkou

Hodiny jdou dobře/špatně/napřed/pozadu.

Hodiny se zastavily/předcházejí/opoždují.

tikot hodin

ručička na hodinách

udělat/dostat hodiny na kluzké vozovce

- * (být) (v čem) (přesný) jako hodiny = být maximálně přesný a dochvilný
- * šlapat/chodit/jít jako hodiny (o stroji) = fungovat spolehlivě
- * Klaplo to jako hodiny. = Ideálně se to podařilo.
- * poslouchat jako hodiny = být naprosto poslušný

VÝKLAD + PŘÍKLAD V

hodiny 🔍

procházet abecedně ◀ ▶

Hesla

hodiny
hodina

Výklady +

celý, ciferník, cvičení, čtvrt hodina, čtyřicetihodinový, datumovka, den, denní, deset, digitálka,
Více (60)

Odvozená slova

hodiny, hodina

Slovní spojení

čtvrt hodina. kilowatthodina.

hodiny -n *ž pomn.* (3. -ám; 6. -ách; 7. -ami) ☰ ▼

přístroj k měření času

natáhnout/nařítit/postrčit hodiny
kuchyňské/nástěnné/stojací/věžní hodiny
sluneční/přesýpací/kyvadlové hodiny
atomové/vodní hodiny
parkovací/píchací hodiny
hodiny s kukačkou
Hodiny jdou dobře/špatně/napřed/pozadu.
Hodiny se zastavily/předcházejí/opoždují.
tikot hodin
ručička na hodinách
udělat/dostat hodiny na kluzké vozovce

- * (být) (v čem) (přesný) jako hodiny = být maximálně přesný a dochvilný
- * šlapat/chodit/jít jako hodiny (o stroji) = fungovat spolehlivě
- * Klaplo to jako hodiny. = Ideálně se to podařilo.
- * poslouchat jako hodiny = být naprosto poslušný

VÝKLAD + PŘÍKLAD VI

slovník současné češtiny   slovník českých synonym   pravidla českého pravopisu   gramatika češtiny

maso   procházet abecedně

Hesla
maso
masa

Výklady +
aspik, balvan, barbecue, bezmasý, biftek, bioherma, bok, boršč, boubel,Bradla, brojler, brutnák, bůček, bujon,
Více (202)

Maso a ryby +
maso, hovězí¹, zvěřina, drůbež, krocan, kuře, krůta, kachna, husa, koroptev, křepelka, králík, ryba, kapr,
Více (23)

maso -a s (6. j. -u, -e; 7. mn. -y) ≡▼

1. **měkká (hnědočervená) hmota živočišného těla, zvláště svalovina na kostech**
mít žebra sotva potažená masem
poranit se až do živého masa
* živé maso = zraněné místo na povrchu těla, zbavené pokožky
* obchod s bílým masem = obchod s lidmi (zejm. se ženami nucenými k prostituci)
* obchod s lidským masem = obchod s lidmi (s otroky, se ženami ap.)
* hora masa = tlustý nebo hodně svalnatý, velký člověk, živočich
* (být) z masa a kostí/krve = být takový, jací lidé jsou, běžně se chovat, reagovat i chybovat; (o dílu ap.) odpovídat životní skutečnosti

2. **svalovina zvířat jako potrava**
hovězí/vepřové/jehněčí maso
libové/tlusté/tučné maso
uzené/mleté/syrové maso
péct/nakládat maso
chovat králíky na maso
Ta písemka byla/Ten porod byl maso.
Koncert byl vážně maso.

VÝKLAD + PŘÍKLAD VI

slovník současné češtiny   slovník českých synonym   pravidla českého pravopisu   gramatika češtiny

maso   procházet abecedně

Hesla
maso
masa

Výklady +
aspik, balvan, barbecue, bezmasý, biftek, bioherma, bok, boršč, boubel,Bradla, brojler, brutnák, bůček, bujon,
Více (202)

Maso a ryby +
maso, hovězí¹, zvěřina, drůbež, krocán, kuře, krůta, kachna, husa, koroptev, křepelka, králík, ryba, kapr,
Více (23)

maso -a s (6. j. -u, -e; 7. mn. -y) ≡▼

- měkká (hnědočervená) hmota živočišného těla, zvláště svalovina na kostech**
mít žebra sotva potažená masem
poranit se až do živého masa
* živé maso = zraněné místo na povrchu těla, zbavené pokožky
* obchod s bílým masem = obchod s lidmi (zejm. se ženami nucenými k prostituci)
* obchod s lidským masem = obchod s lidmi (s otroky, se ženami ap.)
* hora masa = tlustý nebo hodně svalnatý, velký člověk, živočich
* (být) z masa a kostí/krve = být takový, jací lidé jsou, běžně se chovat, reagovat i chybovat; (o dílu ap.) odpovídat životní skutečnosti
- svalovina zvířat jako potrava**
hovězí/vepřové/jehněčí maso
libové/tlusté/tučné maso
uzené/mleté/syrové maso
péct/nakládat maso
chovat králíky na maso
Ta písemka byla/Ten porod byl maso.
Koncert byl vážně maso.

EXEMPLIFIKACE

The screenshot shows the LINGEA website interface. At the top left is the logo "nechybujte.cz" with the tagline "správně česky". At the top right is the logo "LINGEA". Below these are five navigation tabs: "slovník současné češtiny", "slovník českých synonym", "pravidla českého pravopisu", "gramatika češtiny", and "nástroje". The "gramatika češtiny" tab is currently selected. Below the tabs is a search bar containing the word "porno" and a search icon. To the right of the search bar are navigation controls: "procházet abecedně" with left and right arrows, "procházet historii" with a circular arrow icon, and a question mark icon. Below the search bar, the results for "porno" are displayed. On the left, under the heading "Hesla", there is a list of words: "porno¹" and "porno²". A red arrow points from this list to the main entry for "porno¹". The main entry shows "porno¹ -a s (6. j. -u) ▣ ▾ (hovor.)" followed by "pornografie", "dětské porno", and "točit porno". On the right, under the heading "Historie", there is a list of words: "fasovat", "hatmatilka", and "ha".

EXEMPLIFIKACE ASSČ

- **původně**

divně (2. st. -něji) příslovce

způsobem budícím údiv, překvapení, znepokojení; syn. zvláště: *tvářit se divně; Chodí divně oblečený.; Začíná se objevovat stále víc párů, kde to starší žena táhne s mladíkem. Vypadá to sice divně, ale proč ne.; Včera se chovali ještě divněji než jindy.*

- **úprava**

divně (2. st. -něji) příslovce

způsobem budícím údiv, překvapení, znepokojení; syn. zvláště: *tvářit se divně; Chodí divně oblečený.; Včera se chovali ještě divněji než jindy.*

OPONENTURY – EXEMPLIFIKACE ASSČ

- reálné oponentní připomínky k heslům s náslovím č- a d-:
- heslo **časopis**: *Její tvář zdobí titulní stránky časopisů.*
- heslo **dveře**: *Zloděj vypáčil zámek dveří spolujezdce.*
- „fetiš nejednoznačnosti“

STYLISTICKÉ HODNOCENÍ

STYLISTICKÁ CHARAKTERISTIKA

- **Vybrat/zrušit všechny položky**
- kolokviální směřující k bezpříznakovému užívání
- kolokviální
- expresivní
- hanlivý
- ironický
- knižní
- zastaralý
- odborný
- nářeční, regionální
- historický
- básnický
- dětský
- mazlivý
- profesionalismy a slangy
- publicistický
- sarkastický
- vulgární, zhrubělý
- zjemnělý
- žertovný, v nadsázce

PŘÍKLADY STYLOVĚ ZABARVENÝCH SLOV

ad absurdum

[ʔat ʔapsurdum]

(lat.)

kniž.

do (krajní) nesmyslnosti, do krajnosti:

Dramatik dovádí situaci ad absurdum.

Švejk staví rakouskou armádu na hlavu tím, že plní předpisy ad absurdum.

blbárna

[blba:rna]

(2. j. -rny, 2. mn. -ren)

podstatné jméno rodu ženského

kolokv. expr.?

otupující, stereotypní prostředí nebo činnost:

Střední škola byla v jeho očích blbárna.

Ve fabrice končím, v týhle blbárně bych zblbnul.

čuně

[čuňe]

(2. j. čuněte)

podstatné jméno rodu středního

1. kolokv.?

prase:

Zabili jsme čuně a udělali jitrnice.

Čuňata roztrhla pletivo a rozryla trávník.

2. kolokv. hanl.?

člověk vzbuzující svým jednáním souvisejícím s hygienou, pořádkem, sexem ap. odpor, nelibost, nechuť (často jako nadávka)

syn. prase:

Pojď se umejt, čuně!

Vy čuňata, chovejte se tady slušně.

Zametal rozšlapané křupky, které nějaké čuně poházelo po podlaze.

◇ **chovat se jak(o) čuně** kolokv. expr.?

dělat nepořádek • chovat se nekulturně, společensky nevhodně, bezohledně

◇ **jak(o) čuně** kolokv. expr.?

(ve spojení s přídavným jménem) velmi:

tlustý jako čuně

Musel jsem běžet po okraji pole a domů jsem doběhl špinavý jako čuně.

Byli ožralí jak čuňata.

◇ **jezdit jak(o) čuně** kolokv. expr.?

jezdit nebezpečně, bezohledně:

Někteří řidiči jezdí jako čuňata, červená na semaforu jim nic neříká.

ZMĚNA STYLISTICKÉ CHARAKTERISTIKY

ASČ Akademický slovník současné češtiny

O slovníku Autoři

Hledat ve slovníku

Filtrovat podle kategorií

- artilerie
- artilérie / artilérie

artilerie
[?artilerije], [?artiler:rije]
(2. j. -ie)
podstatné jméno rodu ženského
(fr.)

artilérie
[?artiler:rije]
(2. j. -ie)
podstatné jméno rodu ženského
(fr.)

dělostřelecké útvary, jednotky
syn. **dělostřelectvo**:
velitel artilerie
ukrajinský boj proti ruské artilerii
Sloužil u artilerie.
přen. *bubenická artilerie* skupina bubenků

artilerie

dělení: ar-ti-le-rie¹

výslovnost: [artylerije; artylérije]^{2,3}

Lze i: artilérie⁴

rod: ž.

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád	artilerie	artilerie
2. pád	artilerie	artilérií
3. pád	artilerii	artilériím
4. pád	artilerii	artilerie
5. pád	artilerie	artilerie
6. pád	artilerii	artilériích
7. pád	artilérií	artilériemi

příklady: *Byli jsme tam celkem bezpečni před nepřátelskou artilerií.*

Heslové slovo bylo nalezeno také v následujících slovnících: [ASCS](#), [SSČ](#), [SSJČ](#)

ASCS

artilerie [-ty-], -e ž <l> zast. **dělostřelectvo**

SSČ

artilerie [-ty-], -e ž <f> zast. **dělostřelectvo**: těžká artilerie

SSJČ

artilerie [-ty-], -e ž. (z fr.) **poněk.** zast. **dělostřelectvo**: těžká a.

POZNÁMKY K HESLU

bizmut

[bizmut]

(2. j. -tu, 6. j. -tu)

podstatné jméno rodu mužského neživotného

(něm.)

chem.

zast. **vizmut**

[vizmut]

(2. j. -tu, 6. j. -tu)

podstatné jméno rodu mužského neživotného

chem.

lesklý křehký kov užívaný pro výrobu lehkotavitelných slitin, jako přísada do bronzu aj., chemický prvek, zn. Bi:

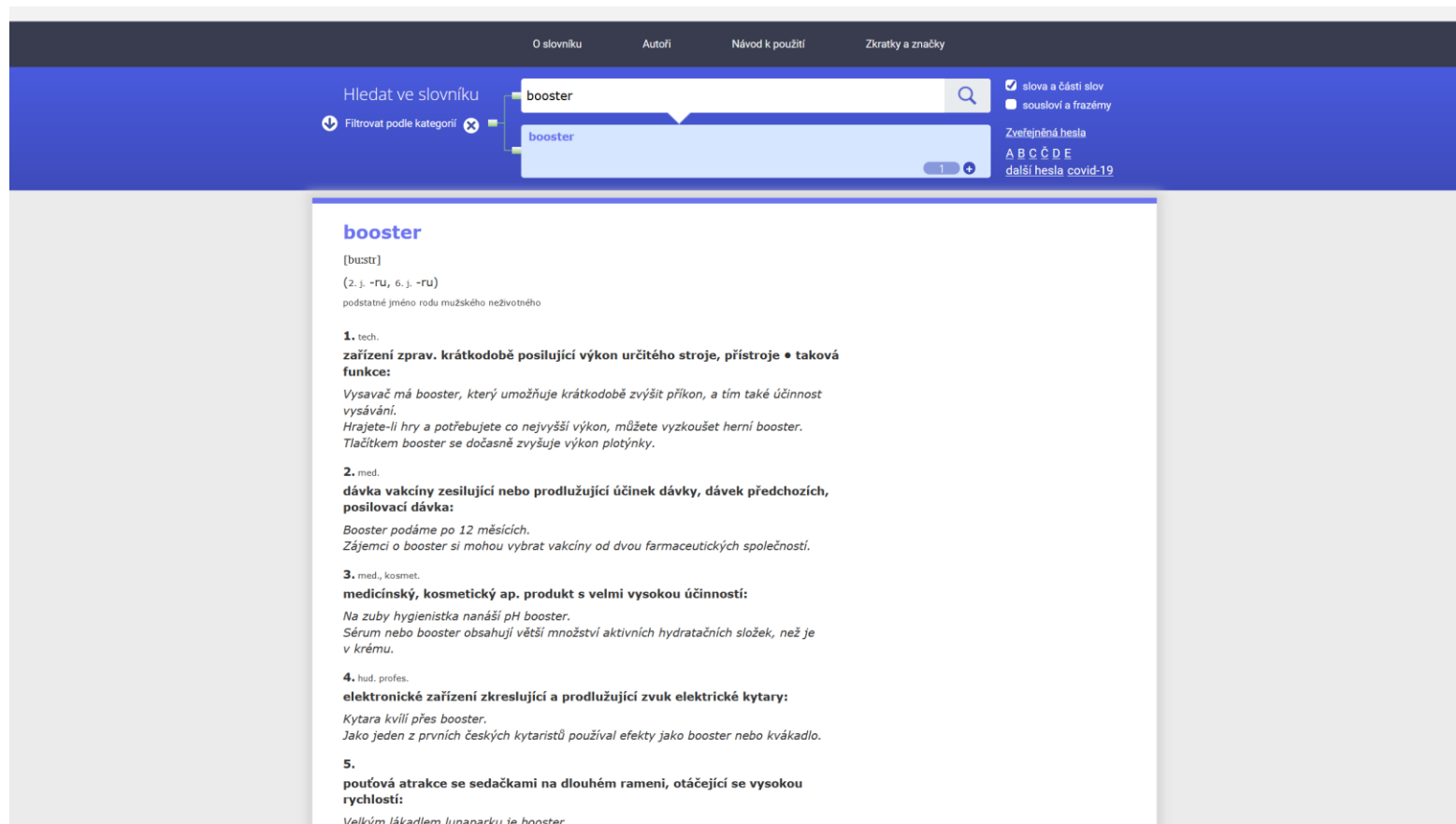
reaktor chlazený slitinou olova a bizmutu / bismutu

pájka na bázi vizmutu

Organické sloučeniny bizmutu dráždí dýchací trakt.

Poznámka Používá se také pravopisná podoba *bismut*, která je podle obecného výkladu v Internetové jazykové příručce též považována za náležitou, ale stylově příznakovou variantu. V odborných textech může být tato varianta považována za základní.

SNAHA O JEDNOTNOST INFORMACÍ S IJP

The screenshot shows the IJP dictionary interface. At the top, there are navigation links: "O slovníku", "Autoři", "Návod k použití", and "Zkratky a značky". Below this is a search bar with the text "Hledat ve slovníku" and a search button. The search results show "booster" with a dropdown menu. On the right, there are filters: "slova a části slov" (checked), "sousloví a frazémy", "Zveřejněná hesla", and "další hesla covid-19".

booster
[bustr]
(2. j. -ru, 6. j. -ru)
podstatné jméno rodu mužského neživotného

1. tech.
zařízení zprav. krátkodobě posilující výkon určitého stroje, přístroje • taková funkce:
*Vysavač má booster, který umožňuje krátkodobě zvýšit výkon, a tím také účinnost vysávání.
Hrajete-li hry a potřebujete co nejvyšší výkon, můžete vyzkoušet herní booster.
Tlačítkem booster se dočasně zvyšuje výkon plotýnky.*

2. med.
dávka vakcíny zesilující nebo prodlužující účinek dávky, dávek předchozích, posilovací dávka:
*Booster podáme po 12 měsících.
Zájemci o booster si mohou vybrat vakcíny od dvou farmaceutických společností.*

3. med., kosmet.
medicínský, kosmetický ap. produkt s velmi vysokou účinností:
*Na zuby hygienistka nanáší pH booster.
Sérum nebo booster obsahují větší množství aktivních hydratačních složek, než je v krému.*

4. hud. profes.
elektronické zařízení zkreslující a prodlužující zvuk elektrické kytary:
*Kytara kvůli přes booster.
Jako jeden z prvních českých kytaristů používal efekty jako booster nebo kvádklo.*

5.
pouťová atrakce se sedačkami na dlouhém rameni, otáčející se vysokou rychlostí:
Velkým lákadlem lunaparku je booster.

Internetová jazyková příručka

Hlavní stránka
O příručce
Nápověda
Mobilní verze
Návštěvnost
English version
Související odkazy:
Jazyková poradna
ČSN 01 6910
Zajímavé dotazy
Databáze dotazů

Hledání konkrétního slova nebo tvaru slova.

bustr

dělení: bu-s-tr¹

rod: m. neživ.

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád	bustr	bustry
2. pád	bustru ²	bustrů
3. pád	bustru	bustrům
4. pád	bustr	bustry
5. pád	bustre, bustře ³	bustry
6. pád	bustru ⁴	bustrech
7. pád	bustrem	bustry

Heslové slovo bylo nalezeno také v následujícím slovníku: [ASCS](#)

ASCS

booster [bustr], -tru, **bustr**, -u m <a>

1. *tech. řidč. pomocné, přídavné, posilující ústrojí n. zařízení; kosm. přídavný raketový motor*
2. *eltech. indukční stroj pro plynulou regulaci napětí, indukční regulátor napětí*

bustr † booster

Další slovní charakteristiky a příklady: [ČNK](#)

booster

dělení: bo-os-ter¹

výslovnost: [bústr]^{2,3}

rod: m. neživ.

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád	booster	boostery, boostry
2. pád	boosteru, boostru ⁴	boosterů, bostrů
3. pád	boosteru, boostru	boosterům, bostrům
4. pád	booster	boostery, boostry
5. pád	boostere, boostre ⁵	boostery, boostry
6. pád	boosteru, boostru ⁶	boosterech, boostrech
7. pád	boosterem, boostrem	boostery, boostry

příklady: *Pomocí boosteru můžete zvýšit výkon. Jaký je rozdíl mezi krémy s boostrem a sérem?*

poznámky k heslu: Počeštěná varianta *bustr*, uvedená v NASCS, se téměř neužívá.

Varianta s vypouštěným *-e-* (*boostru, bostrů* apod.) je méně častá.

Heslové slovo bylo nalezeno také v následujícím slovníku: [ASCS](#)

[Rozšířené vyhledávání](#)

[Jak citovat](#)
 Souhlasím s [podmínkami užití databáze EDA](#)
 Rozlišovat malá a velká písmena

 Zobrazit heslář

O Neomatu

Databáze Neomatu je budována průběžně od začátku 90. let 20. století, původně jako neologický excerpční materiál pro lexikografické účely. Dala vzniknout dvěma slovníkům – *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 1 (1998)* a *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 2 (2004)* a rovněž sborníku statí *Neologizmy v dnešní češtině (2005)*.

[→ Přečtěte si více](#)

 Databáze Neomatu obsahuje **352 737** hesel.

zcovidovaný

česká politika je zcovidovaná natolik, že politické střety vymizely

Dnes je totiž rovnováha moci vychýlena téměř totálně směrem k havlistickému neomarxismu, který se navíc oděl do bílého pláště covidového teroru a v politice není žádná síla, která by se mu postavila. Covidová mafie drží všechny trumfy, má obsazena všechny významné politické funkce. ... Právě "zrada" Hradu je velkým překvapením poslední doby. Ještě před několika lety Hrad vyvažoval českou zahraniční politiku, aby nebyla úplně protiruská a prozápadní a zdálo se, že to funguje. Zdálo se, že udržet dobré vztahy s Ruskem, s Čínou apod. se i přes americkou kontrolu české vlády - být s vypětím všech sil - daří vybalancovat. Od jisté doby ale převážily jiné zájmy. A od jisté doby se prezident stal Svědkem Covidovým a zařadil se do jedné fronty s pražskou havlérkou. A protože covidová karta všechno přebíjí, je dnes česká politika zcovidovaná natolik, že jakékoli politické střety či souboje idejí vymizely nadobro. Hledíme do bezedného jícnu politické neomarxistické obludy, která nás co nevidět pozře. A jaké by to bylo, kdyby navíc Hrad ovládla čerstvá krev typu Karla Janečka, raději už vůbec nechceme domýšlet.

Hesla z Akademického slovníku současné češtiny

datovací	brigádnický
epoleta	disneyovka
akuzativ	autopilot
Brunej	ačkoli
caballero	diskreditace

Detail hesla

Nalezeno záznamů: 5 > strana 1 / 5 Zpět na výsledky

frappuccino

 Bleskový filtr

Heslo	frappuccino
Slovní druh / typ hesla	podst. s.
Podheslí	karamelová frappuccina
Titulek	Starbucks brzo oslaví rok v Česku. Jaký byl?
Rubrika	Relax
Autor	Laura Baranik
Postavení autora	recenzentka restaurací
Mluvčí	
Postavení mluvčího	
Poznámka	Hodnocení kavárny Starbucks, Malostranské náměstí 28, Praha. Příloha.

Kontext

..kávoví puristé si stěžují, že používá přepražené kávové boby, které zastiňují jemnější chutě. Pro další jsou nápoje ze Starbucks "kávou pro lidi, co nemají rádi kávu". A je pravda, že jejich typické míchané nápoje z kávy, karamelová frappuccina nebo čokoládové mokka kávy jsou tak napěchované cukrem, šlehačkou a příchutěmi, že na kvalitě kávy v podstatě už ani nezáleží.

Zdroj Lidové noviny

Číslo

Strana 3

Datum 6.12.2008

Rok 2008

Novinky z excerptce

vážně i nevážně

Novinky z excerptce

O nás

Hledat ...

NEJNOVĚJŠÍ PŘÍSPĚVKY

Slova revivalová – rivalové dobré češtiny?

Ztraceni v pomu

Polské očkování kečupem

Dědečkovat

Digitální dezinfluencer šíří fejk řjds na dezinfowebu aneb Když (dez)informace hýbou světem

ARCHIV

Listopad 2022

Říjen 2022

Srpen 2022

Červenec 2022

Červen 2022

Duben 2022

Únor 2022

Leden 2022

Říjen 2021

Září 2021

Srpen 2021

Červenec 2021

Červen 2021

Slova revivalová – rivalové dobré češtiny?

Existují slova, která jsou v určitém okamžiku jednoznačnými neologismy, vzpomeňme třeba na zimu 2019/20 a covid-19. A pak máme slova, která vloženy neologismy nejsou, do jazyka nám pronikla už kdysi dávno, bůhví vlastně kdy, sem tam je někdo užívá, ale v zásadě si jen tak vegeti někde na periferii. Než přijde jejich zářná chvíle, oněch pověstných patnáct minut slávy. Potom mohou leckomu jako fungl nová připadat, jenže pohled do dat je výmluvný. Nejde o zrod, ale znovuzrození, revival, chcete-li hezky česky...

Třeba takový kurzarbeit. O něm (a taky o kurzarbeiterech) se mluví, alespoň soudě podle SYNv9, už drahně let, minimálně od sametové revoluce – viz např. doklad z Respektu ze září 1990: „Kurzarbeit je běžná západní praxe, kdy zaměstnanec dostává za kratší pracovní dobu (4 až 6 hodin) kolem 90 % mzdy.“ Stručně a srozumitelně jak facka, že?!

A vzpomeňte si, jakou „kariéru“ udělal kurzarbeit během covidu. Pandemické časy vůbec znamenaly příležitost pro mnoho zcela nových i z bájného popela povstalých výrazů (více [zde](#)). Kurzarbeitu bylo najednou všude plno, jakmile se o něm začalo uvažovat jako o jednom z možných řešení potíží s nedostatkem práce pro zaměstnance. Ne každý to přitom nesl líb – myslím tím obojí: že se nedostávalo práce i že bylo najednou „překurzarbeitováno“. Našli se i tací, kterým to stálo za rozhořčený mail do Ústavu pro jazyk český, jenž je v myslí mnohých českých rodilých mluvčích dosud chápán jako autorita mající primárně za úkol strážít čistotu naší mateřštiny. „Vážení ÚSTAVE PRO JAZYK ČESKÝ, proto jsme se ve školách učili 15 let jazyk český, abychom nyní v české televizi poslouchali – KURZARBEIT ?? !UTO HROZNOU PŘÍŠERNOST S ÚST KRÁLOVSKY PLACENÝCH STÁTNIČ ŮŘEDNÍKŮ ?? ŽÁDÁM VÁS O ODBORNÝ ZÁSAH V TĚTO VĚCI,“ rozčiluje se jeden nejmenovaný pisatel, jehož – pravda – české školy ani za tu půldruhou dekádu bohužel nenaučily, co je v užívání jazyka podstatné a co ne. Marně si lámu hlavu, jak si takový „odborný zásah“ náš pisatel vlastně představuje... Patrně by ho uspokojil návrh jednoho kolegy, jenž zamyslel se pronesl lapidárně: „První věc, co udělám, až zítra přijdu do práce – zruším slovo kurzarbeit.“ Věřu plán hodný demiurga!

Nápadnou častot tohoto slova jsem pochopitelně zaznamenal také – a mám-li být upřímný, potěšilo mě, že se při přejímání cizích slov tu a tam dostane i na jiný jazyk než na angličtinu. Němčina už není co do své expanzivnosti, co bývala, a novodobých výpůjček z ní oproti všudypřítomným germanismům dříve je jen hrstka, o to víc je však dokážu ocenit – jedno půvabné slovo vedle druhého: kurzarbeit, gasterarbeit, stolperstein, mobilheim, ostalgie, gruppensprache, špeckle, bock či radler. A hlavně jsou skoro všechna potřebná, protože v mnoha případech označují realie, které je nutné pojmenovat – přičemž české protějšky k nim ne vždy máme. Ano, hledat a uměle je vytvářet sice můžeme (klopýtací kámen – vážně!), ale ruku na srdce, je to poněkud zbytečné. Notabene když již zmíněná angličtina přejímá slova z jiných jazyků ozlomkrk a vybuďovala na tom, myslím si, do značné míry svou dnešní globálnost. Takže, že si čeština umí přivlastnit kurzarbeit a elegantně ho integrovat do svého lexikálního a gramatického systému, není žádná „hrozná příšernost“, ale vlastně její opak – totiž hrozná nádhera!

Michal Škrabal

Y.CZ

ČEŠTINA 2.0

Nejoblíbenější slova

Žebříček, který tvoříte vy sami. Tím, že dáváte jednotlivým výrazům palce nahoru a dolů.

- 1 **powerpoint karaoke**
- 2 **čvančary**
- 3 **kurvítko**
- 4 **nadsrat**
- 5 **milošekunda**
- 6 **pračurák**
- 7 **kroutit se jak Hrad**
- 8 **babicovat**
- 9 **zabrušovat se**
- 10 **vadína**
- 11 **výkalné**
- 12 **zexit**
- 13 **lejek**
- 14 **mít virózu jako z praku**
- 15 **jet haldy**
- 16 **flákanec**
- 17 **trolčáček**
- 18 **zemandrtálec**
- 19 **rozjebahn**
- 20 **ulajknout se**
- 21 **zkrndit**
- 22 **surikata**
- 23 **zemanovská viróza**
- 24 **haranténa**
- 25 **bílý sex**

prymulofob

člověk, který se během koronavirové epidemie jen nerad a těžce smiřuje s restriktivními opatřeními hlavního epidemiologa Romana Prymulu, veřejně je kritizuje a v nestřežených okamžicích je dokonce porušuje, čímž irituje lidi z řad [prymulofilů](#)

Příklad: „Já se přiznám, že jsem prymulofob. Nejradši bych Prymulu s těma jeho zákazama poslal spolu s Babišem a Zemanem do Číny, a sice navždy. Sbohem a panda!“

přidal **Viki Shock** dne **18. 4. 2020**

prymulofil

člověk, který během koronavirové karantény dodržuje všechna restriktivní opatření hlavního epidemiologa Romana Prymulu bez zaváhání a se zdánlivou radostí, kterou irituje své přátele z řad [prymulofobů](#)

Příklad: „Ty voe, Honzo, jestli s náma zejtra nepudeš do [koronabaru](#), tak si u mě prymulofil, co umí jen držet hubu a roušku!“

prymulex

soubor vládních opatření kvůli koronaviru; podle hlavního epidemiologa Romana Prymulu + lex (zákon)

Příklad: „Od doby, co platí prymulex, se do hospody jen tak nepodíváme.“

prymulovina

nestálé a chaoticky se měnící nařízení vlády v době nouzového stavu během koronavirové epidemie; podle náměstka ministra zdravotnictví Romana Prymulu

Příklad: „Oni jsou fakt mimo. Už by mohli s těma prymulovinama přestat.“

prymulizace

promoření populace vírem za účelem uvolnění karanténních opatření; podle hlavního epidemiologa Romana Prymulu

Příklad: „Vláda prymulizaci České republiky nakonec zavrhla.“

Vyhledávání: "válk"

plynoválka

válka Vladimírů

studená válka

udržovací válka

ručníková válka

kyberválka

bývalka

trvalka

humanitární válka

bejvalka

ork

drahovláda

bylolípák

jet na tygrovi

kyberbojiště

pivoják

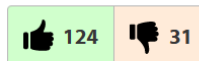
trolpaganda

speciální finanční operace

ruskokot

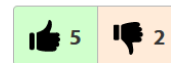
deputinacifikace

odstranění režimu Vladimira Putina

*Příklad: „Rusko potřebuje deputinacifikaci, půjde to ale ztuha.“*přidal **Daniel Raus** dne **4. 3. 2022**

oputínkovat se

dostat vyrážku již jen ze zmínky o Vladimiru Putinovi

*Příklad: „Z dnešních zpráv jsem se normálně oputínkoval.“*přidal **Jekyll** dne **25. 3. 2022**

ZÁVĚREM

Samuel Johnson (1709–1784)

- Slovníky jsou jako hodinky, i ty nejhorší jsou lepší než žádné, ale ani od těch nejlepších nelze očekávat, že budou zcela pravdivé.
  - *(Dictionaries are like watches, the worst is better than none and the best cannot be expected to go quite true.)*
- Každý autor může toužit po chvále, zatímco lexikograf může jen doufat, že unikne haně.
  - *(Every other author may aspire to praise; the lexicographer can only hope to escape reproach.)*

Děkuji za pozornost!

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.